

סואץ. שיא מאבקו של דור זה לעצמאות היה הקרב לגירוש הבריטים מאזור התעלה, מאבק שהתנהל תחת סיסמה בת מילה אחת: "פינוי" כל מצרי בגיל 50, בן דורם של גמאל עבד אל נאצר ואנוואר אל סאדאת, השתתף במאבק זה בנעוריו, כשם שכל ישראלי בגיל זה השתתף במאבק על "עליה חופשית, מדינה עברית".

בישראל יכלו כסילים רשמיים להכריז: "מה זה סיני בשביל מצריים? בסך הכל מידבר. הם לא צריכים את זה." כל יודעיימצריים הבינו כי בתודעה המצרית, סיני היא חלק מאדמת מצריים ההיסטורית. ויתור עליה הוא, בעיני המצרים, כמו ויתור ישראלי על "מידבר" הנגב.

הישג הסריעין? כל זה נאמר, במילים פשוטות ונרגשות, עלידי המצרי שראויין עלידי כתב בריטי בביתו.

שעה קלה לפני שידור זה שמעו אזרחי ישראל את גולדה מאיר, מדברת על הפסקת-האש. היא הציעה הצעה פשוטה ורגיונית, בעיניה: שכל אחד משני הצדדים יחזור אל "הגדה שלו".

כמו תמיד, גילתה גולדה במישפט אחד את עומק אירגישותה למאוויי הוולת. כל מצרי שישמע פסוק זה יבין כי הגדה ה"מזרחית של התעלה שייכת, בעיני גולדה, לישראל. בלי משים, חיזקה את אמונת המצרים שישראל מתכוונת לספח את סיני. אבל גם ההצעה המעשית היתה בלתי אפשרית. שום ממשלה מצרית לא היתה מעיזה לקבלה, כי בכך היתה קובעת שתקפת ה-6 באוקטובר היתה חסרת-ערך.

המצב הטאקטי בשטח מעניין כיום את המוני מצריים לאין שיעור פחות מאשר עצם נוכחותו של צבא מצרי על אדמת סיני. משום כך לא עלה בדעת המצרים להוציא משם את הארמיה השלישית ה"מכותרת, ותחת זאת תבעו דרך לאספקה.

אין מושג. נראה שגולדה אין מושג על כל הנמיות הפסיכולוגיות האלה בצד השני, והדבר גם אינו מעניין אותה. אחרת היתה, לפחות, מבקשת עצות.

השאלה היא: איך תעמוד אשה זו בראש-הממשלה, העומדת להיכנס למשא ומתן להשכנת השלום במיורח התיכון — משאומתן שבכל רגע שלו תעלינה בעיות פסיכולוגיות עדינות?

מדיניות

ספינה יצאה מנמל הבי

כאשר הציע שר-החוץ האמריקאי ויליאם רוג'רס את תוכניתו המפורסמת, לפני

קיסנינג'ר ליד הפירמידות סיסקו ושימחו

ארבע שנים. לא חלמה ממשלת ישראל לקבלה. היא השתמשה בכל כוחה, וטריפה את התוכנית לפני שזו הספיקה לצאת מ"נמל-הבי". גורל דומה חיכה לגונאר יארינג, זמן

אלוף מתתיהו פלד לפני שיחרורו מצה"ל

מטה הכללי של צה"ל איבד את יושרו המקצועי.

האיש שהשמיע השבוע האשמה המרומה זאת לא היה קוטל-קנים שניתן היה לזלזל בקביעתו. עד לתקופה שלאחר מילחמת ששת-הימים היה האלוף (מיל.) מתתיהו פלד אחד מחברי המטה הכללי של צה"ל. פלד, שנחשב בשעתו אחד המוחות המבריקים ביותר בצה"ל, הוא כיום פרופסור למורחנות באוניברסיטת תל-אביב. הוא לא נמנה על האלופים שגויסו במילחמת יום-הכיפורים, אבל ניהוחיו המדיניים והצבאיים המתפרסמים בקביעות מעל דפי מעריב, נחשבים גם היום כדברים של ברי-סמך.

מה שהביא את האלוף פלד למסקנה כה חריפה היה מאמר אפולוגטי של רב-אלוף (מיל.) חיים ברלב, כיום שר המיסחר-והתעשייה, שהתפרסם לפני שבוע במעריב. בו ניסה ברלב להגן על התפיסה של קו ההגנה שנקרא על שמו בחזית תעלת-סואץ, שלא עמד בפני הצליחה המצרית. פלד, שהיה בשעתו אחד המתנגדים החריפים ביותר להקמת קו ברלב, סבור כי הקמת מערכת הביצורים והמעוזים בקו התעלה היתה דוגמא מובהקת לכך כי "הקמוניה המקצועיים לרצון הפוליטי לא היו נאמנים למשימתם, ושיעבדו את שיקוליהם המקצועיים לרצון הפוליטי על מנת לסייע לקו המדיני שבו הם האמינו. לא דווקא כאנטי-צבא אלא כאזרחי המדינה. הם נהגו כאותו רופא שעל מנת להשביע את רצונם של קרובי החולה, קובע לו תרופה שאינה הולמת את המחלה אלא את שאיפת הקרובים. במילים אחרות, הם לא נהגו ביושר מקצועי. תחת להבין שחובתם העליונה לעם היא להעמיד לרשותו את כושרם המקצועי ואת ידיעותיהם שנרכשו בכספי הציבור, הם עשו מלאכתם פלסטר".

המטה הכללי איבד

את יושרו המיקצועי!

בנסיונו להגן על תפיסת קו ברלב, טען הרמטכ"ל לשעבר כי הישגי המצרים בשבירת הקו לא באו, כתוצאה מתפיסה מבצעית שלא עמדה במיבחן אלא כתוצאה מתפיסה צבאית שלא הועמדה במיבחן. על כך יוצאת מחתו של האלוף פלד. אומר פלד במאמרו: "אם ניקח את דברי הסברו של ברלב כפשוטם, נצטרך להסיק אחת מהשתיים: או שהמפקדים המופקדים על ביצועה של אותה תפיסה מיצעית שאין בה דופי, אלא שלא הועמדה במיבחן, היו כסילים חסרי-כישרון, להוציא אל הפועל תוכנית מושלמת מבחינה מבצעית; או שהיו חסרי רגש אחריות לענין עליו הופקדו עלידי העם. וששני הזניחו את ההוצאה לפועל של אותה תוכנית מושלמת וברורה שהיה בה כדי לשנות את פני המלחמה מן הקצה אל הקצה.

"אלא שלמזלנו הגדול אי אפשר להציג את כל שרשרת הפיקוד של צה"ל באור זה... החסרון האמיתי של התוכנית המיבצעית שברלב מתאר היה זה שהיא לא היתה ניתנת לעמוד במיבחן, משום שהיא ניסתה לפתור את הבלתי ניתן לפתרון".

פלד אינו משלח האשמות בלתי מבוססות לחלל. הוא מנתח את כל הקונצפציה שהביאה להקמת קו ברלב. אומר פלד: "הנוכחות על קו המים היתה דרושה, כנראה, על מנת להבטיח את זכויות השיט הישראליות בתעלה ביום מן הימים, או למטרה אחרת שאי אפשר אפילו להעלותה על הדעת כרגע. לצורך מטרה זו הוקם קו המוצבים במחיר של נאמר, כמיליארד לירות. זהו סכום שבו אפשר היה לקנות, נאמר, 1500 טנקים נוספים על זיוודם, או עוד מאה מטוסים מהקו הראשון, או מיספר ימי תחמושת נוספים לכל המערך הצבאי.

"כל אחת מן ההשקעות האלה היתה יכולה לתרום לביטחון המדינה ערך ביטחוני שמחירו כמיליארד לירות. אבל איוחיה ההשקעה הטובה ביותר מבחינה בטחונית? איוו היתה נותנת לישראל את התמורה הביטחונית הגדולה ביותר? ברור כי הנסיון המר לימדנו שההשקעה הגרועה ביותר היתה זו של הקמת קו המוצבים. משום שלאחר שהיא נעשתה עדיין היה צורך, להצלחתה, במערך צבאי נוסף שברלב מסבירו לפרטי, ושלא היה בכוחו של צה"ל להפעילו בעוד מועד. משמע שכל המיליארד לירות היו השקעה מבוזבזת."

תוך רמז ברור לאחריותו של שר-הביטחון משה דיין למצב בו קבעו שיקולים מדיניים שיקולים בטחוניים ולא להיפך, מסכם פלד: "כושרו של המטכ"ל לתכנן ולבחון תפיסות מבצעיות הוא לא נכס של שר-הביטחון, אלא נכס לאומי שבלעדיו מסכנת המדינה בהרפתקות מדיניות המוצגות בתוכניות מבצעיות שתוצאותיהן הרות אסון לאומי".

קצר לאחר מכן, כאשר חשיט את ספינתו יארינג תבע הבטחה מצד מצרים להכיר בישראל ולכרות עימה שלום רשמי. תמורת הבטחה ישראלית שבמיסגרת שלום כזה תסכים להיסוג לגבול הבינלאומי (קו רפיח-אילת). מצריים נתנה תשובה חיובית. ישראל לא השיבה כלל ומטרה הכי רזה שלילית קיצונית.

השבוע נסתבר כי אין חדש תחת השמש. הגרי קיסנינג'ר הדליף את תוכנית-השלום שלו, והיא דמתה להפליא לשתי הקודמות. **שליבים-שליבים**, תוכנית קיסנינג'ר משלבת יחד שני רעיונות:

● פיתרון כולל של כל הבעיות, ובכלל זה הבעייה הפלסטינית, בהסדר-שלום שי יושג לאלתר.

● ביצוע הסדר-השלום שלבים-שליבים, תוך כינון הסדר-הביטחון בכל שלב ושלב, מבחינת תפיסה זו, היה טבוע ב"תוכנית חותם אופייני של קיסנינג'ר.

בתפיסה זו, כמו בפרטים אחרים, דומה תוכנית-קיסנינג'ר להפליא לתוכנית-השלום של תנועת מרי (העולם הזה — כוח חדש), שפורסמה בגיליון האחרון של העולם הזה (1889).

לפי המקורות שהדליפו את התוכנית לסוכנות יונייטד פרס בלונדון, הניח קיסנינג'ר תוכנית זו לפני שליטי ברית-המועצות בעת ביקורו שם, וגם לפני נשיא מצריים אנוואר אל-סאדאת. שניהם קיבלוה, כנראה, ככסיס לוויכוח — והדבר מילא תפקיד חשוב בהסכמתם להפסקת-האש. 5 נקודות. פרטי התוכנית. לפי הדלפה זו, הם:

● נסיגת ישראל כצעד ראשון עד מעברי המיתלה והג'ידי. בשלב השני תיסוג ישר-אל משאר חלקי סיני והוא יפורז ויועמד תחת שיטור של האו"ם.

● לספנות הישראלית יובטח חופש-שיט דרך מיצרי טיראן, מיצרי באב-אל-מנדב ותעלת-סואץ. נוסף לערובה זו גם יפורז אזור שארם אלישייך, ויועמד תחת שיטור של האו"ם.

● ירושלים תישאר עיר מאוחדת, אולם במיורח העיר יוקם מינהל ערבי. המקומות הקדושים של הערבים והנוצרים יועמדו בפיסוח נציגי שתי הדתות הללו.

● ברמת-הגולן תיסוג ישראל בהדרגה, ובשלב ראשון עד מעבר לעיר קונייטרה. שאר חלקי הרמה יפורזו ויועמדו תחת שיטור של האו"ם.

● בגדה המערבית וברצועת עזה, פרט לאזור חברון וקלקיליה, יוקם איזור מפורז וייערך משאלים בקרב הפלסטינים, כדי להכריע בשאלה אם שני האיזורים, שיחברו באמצעות מסדרון דרך ישראל יהיו מינהל עצמאית או שיצורפו לירדן.

● אוניית-קרב, בשביל גולדה מאיר, משה דיין וישראל גלילי, כל התוכנית הזאת היא, "אנטי-ישראלית". מי שאמר שי "שארם-אל-שייך בלי שלום טובה יותר מאשר שלום בלי שארם-אל-שייך, אינו יכול לראות בה אלא ניגוד גמור לתפיסתו.

אולם גם לגולדה ולדיין לא יכולה להיות אשלייה: קיסנינג'ר אינו רוג'רס ו"אינו יארינג. תוכניתו אינה ספינת-טיולים, אלא אוניית-קרב משורינת. יהיה קשה יותר לטרפד תוכנית זו מאשר את קודמיה. תיה, כי בשש השנים האחרונות, נוצרה למעשה, הסכמה בינלאומית כללית שה"פיתרון האפשרי היחיד הוא על פי קוויים אלה — וכי הסיכסוך הגיע לממדים כה מסוכנים עד ששוב אי-אפשר להשאירו ללא פיתרון.

הבורסה

שוק המציאות

השבוע בבורסה הצטיין בשערים נמוכים ובהמשך הירידות. מניות מצוינות של חברות בעלות מוניטין ירדו הרבה למטה מערך הפנימי. היה זה למעשה "שוק של מציאות". מחירי-שפל למניות, שכדאי מאד לקנותן.

השאלה שרבים שאלו, וממשיכים לשאול בימים אלה, היא: מדוע השוק אינו יציב? מה מקור הזעזועים החריפים והתנודות השכור של השערים?

הסיבה העיקרית לכך היא, כמובן, המילי-חמה ואווירת חוסר-הביטחון בהשקעות. שנוצר בעיקבותיה. אולם היו גם סיבות אחרות, אשר הצביעו על חולשתה של הבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

אחת מהן: חוסר תודעה בריאה בציבור הישראלי להשקעות בניירות-ערך.

רווח תוך שבוע. בארצות-הברית רשומות בבורסה של ניו-יורק כ-1,700 חברות שמניותיהן נסחרות מדי יום ביומו.

(המשך בעמוד 14)